

LÍNIA DIRECTA

amb la Campanya de Normalització Lingüística

II

Palma
1992

Línia Directa

© Aina Moll

Producció: Campaña de Normalització Lingüística de les Illes Balears

Fotocomposició: Documenta Balear s.a.

Impressió: Antoni Rotger

Dipòsit Legal: PM-1.364/1991

Termes i paraules

En Jaume Oliver ens ha telefonat per demanar aclariments sobre la **Línia Directa** de dilluns passat. Diu que ha entès molt bé que **servei** i **servici** tenen el mateix significat, que són igualment antigues i es troben encara ara a totes les terres catalanes; que ha estat necessari defensar **servici** perquè hi havia gent mal informada que el considerava un castellanisme, i que som ben lliures d'emprar la forma que vulguem. Fins aquí, molt bé, i ell s'ha decidit per **servici** per contribuir a defensar-lo; però la cosa s'embolica quan afegesc: "Només defensaria l'ús exclusiu de **servei** com a terme del llenguatge administratiu, i concretament de l'organigrama de l'Administració". *Com quedam*, diu ell, *podem triar, o hem d'usar exclusivament servei?* I immediatament em demana què és un **terme**, i diu que es pensava que volia dir simplement **paraula**, però suposa que *és aquí que hi ha la "metàfera"*.

Efectivament, és aquí. I efectivament, en el llenguatge corrent, **terme**, **paraula** i **mot** s'empren indistintament, com a sinònims. Vet ací, però, la definició de **terme** que dóna la Gran Enciclopèdia Catalana: 5. (*Lingüística*) *Unitat lexical emprada amb significat unívoc en una ciència o una disciplina determinada per tal d'evitar una correspondència equívoca entre els conceptes i llur expressió. A vegades, terme és usat, impròpiament, com a sinònim de mot.*

M'explicaré: La llengua viva presenta una gran riquesa i varietat de formes: té paraules diferents (sinònimes) per expressar el mateix concepte, i moltes vegades les mateixes paraules tenen significats diferents segons els llocs: per tant, són "equívokes". Per exemple, **calces** i **mitges** són sinònims en català, però si demanau **calces** a una botiga de Barcelona us serviran una peça de vestir diferent de la que voleu (recordau aquell episodi tan divertit de *L'amo En Xec de S'Uastrar*, de Ruiz i Pablo) i és possible que qui vulgui comprar unes **mitges** a Mallorca necessiti donar explicacions per a ser entès.

Llavis i **morros** són sinònims, però a molts de llocs de llengua catalana **llavis** (que és el terme adequat) s'aplica a les persones i **morros** als animals, de manera que si demanau a qualcú "si s'ha fet mal al morro", vos exposau a rebre una resposta contundent. Els noms de les verdures o dels peixos canvien molt d'un lloc a l'altre: un **fesol** és un llegum, però no el mateix a tot arreu: el que a Menorca és un fesol, a Mallorca és un **pèsol** (com a Barcelona), un **xítxero** o un **estiregassó**, segons les localitats, i el que a Mallorca és un fesol, a Menorca és un **guixó**.

Ara bé, en treballs científics, o d'especialitat, o en actuacions comercials o administratives, s'han d'emprar **termes** unívocs i no simplement **paraules**. Per això és necessari fer llistes terminològiques amb els seus equivalents en el llenguatge corrent, encara que en aquest els termes són emprats impròpiament, com hem vist a la definició de **terme**. Així, jo he emprat **verdura** i **llegum**, (que en el llenguatge corrent usam com a sinònims) per parlar de pèsols, quan el terme adequat és **llegum**. Un altre exemple: **dentista** i **odontòleg** són sinònims, però el terme científic és el segon. Els profans parlam indistintament de **pediatre**, **puericultor** o **metge d'infants**, però el darrer no és un terme científic, i en la terminologia mèdica la puericultura és una branca de la pediatria, i per tant els puericultors són pediatres, però no tots els pediatres són puericultors. I així podríem anar acumulant exemples indefinidament.

En la terminologia de l'Administració catalana existeix el terme **servei**, que és sinònim de **servici**. Per tant, els ciutadans podem usar lliurement qualsevol de les dues paraules, però l'Administració ha d'usar **servei**. I hem de reclamar l'ús correcte dels termes, que són condició indispensable d'una llengua de cultura. Els termes, que són unívocs, són una manifestació patent de la unitat de la llengua. Qui digui que creu en la unitat de la llengua catalana i no accepti la necessitat d'una terminologia única, ataca frontalment la llengua que diu defensar. **Tota** la llengua: ataca el mallorquí en un dels punts essencials per al seu reconeixement dins el concert lingüístic i científic del món d'avui. - A. M. (4/5/92).